

//AÚ// Analytický útvar

Článok 1/2019
MAREC

Ministerstvo obrany SR
<https://www.mod.gov.sk/analytickyy-utvar-mo-sr/>

● ● ●
Barbora Olejárová

Brexit, obrana, bezpečnosť

Budúcnosť európskej bezpečnosti po odchode Spojeného kráľovstva z Európskej únie

Spojené kráľovstvo je stálym členom BR OSN, jednou z piatich pôvodných jadrových mocností, a zároveň jedným z najväčších prispievateľov do obranného rozpočtu Európskej únie. Bez ohľadu na konečný výber scenára odchodu štátu z Únie bude mať brexit dopad na budúce formovanie európskej bezpečnosti.

Spojené kráľovstvo patrí medzi najväčších prispievateľov do rozpočtu EÚ na obranu.

Podľa posledných zverejnených údajov Eurostat-u z roku 2016, v absolútnych číslach Spojené kráľovstvo vydávalo najviac finančných prostriedkov na obranu spomedzi všetkých členských štátov EÚ (47,2 mld. v roku 2016), čo predstavovalo takmer štvrtinu celkových výdavkov EÚ na obranu. Podľa rovnakého zdroja za rok 2016 Spojené kráľovstvo (2,0%) spolu s Estónskom (2,4%) a Gréckom (2,1%) patrí k jediným členským štátom EÚ, ktorých výdavky na obranu presahujú hranicu 2% HDP stanovenú záväzkom voči NATO z roku 2006. Pri pohľade na konkrétne obranné spôsobilosti sú pre EÚ relevantné najmä britské jadrové ponorky a bezpilotné lietadlá. Otázky vyvoláva aj budúcnosť pobočiek európskych firiem v štáte zameraných na vývoj sonarov, palubných radarov či raketových zbrojných systémov (Airbus, Thales, Leonardo, MBDA), ktoré sú dnes integrované v európskom obrannom priemysle.

Základné línie dopadu brexitu na európsku bezpečnosť

Brexit ovplyvní fungovanie operácií EÚ v rámci SBOP z finančného, ako aj z politického hľadiska.

Brexit otvára otázku budúcnosti európskych politík v oblasti bezpečnosti v prvom rade z hľadiska operácií v rámci Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (SBOP). Hoci brexit ovplyvní fungovanie operácií aj z finančného pohľadu, ešte problematickejšou je sféra politického vplyvu a zabezpečovania fungovania misií. Ako príklad možno uviesť operáciu Atalanta zameranú na potlačanie pirátstva v oblasti Afrického rohu. Jedným z dopadov brexitu bude presun operačného veliteľstva EU NAVFOR z britského Northwoodu do španielskeho mesta Rota a Strediska pre námornú bezpečnosť v regióne Afrického rohu (MSCHOA) do francúzskeho Brestu. Z politického hľadiska k úspechu operácie prispeli dohody o súdnej spolupráci, zatýkaní a uväznení pirátov v Keni a Seychelách uzatvorené aj vďaka vplyvu Spojeného kráľovstva na krajiny Commonwealthu. Brexit preto znamená aj stratu diplomatického potenciálu pre budúce operácie EÚ.

Európske obranné a bezpečnostné iniciatívy nového prístupu Únie k zdieľanej bezpečnosti (EDF, PESCO, CARD) predstavujú druhý okruh oblastí ovplyvnených vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ. Spojené kráľovstvo sa usiluje o čo najužšiu zaangažovanosť vo všetkých uvedených platformách z viacerých dôvodov – medzi inými ide o otázku zjednodušenia vojenskej mobility, ako aj obranného výskumu a investícií do nových projektov. V prípade tvrdého brexitu by mohla krajina o oba benefity prísť. Dôsledky

Národný projekt: Budovanie a posilnenie analytických kapacít v rezorte obrany a zavedenie kľúčových znalostných systémov rezortu. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

tvrdého brexitu by ale zároveň zasiahli aj EÚ, pretože Spojené kráľovstvo patrí medzi najväčších prispievateľov do výskumu a vývoja v obrannom sektore a disponuje tiež kvalitným know-how.

Otázny zostáva prístup Spojeného kráľovstva k PRS v rámci systému Galileo. Na jeho vývoji sa významne podieľa niekoľko britských spoločností.

Tretou kritickou oblasťou je globálny satelitný navigačný systém Galileo. Na vývoji tohto systému, ktorého operačné parametre budú pri jeho plnej prevádzke minimálne porovnateľné s americkým systémom GPS, sú zaangażované viaceré britské spoločnosti. Takou je aj Surrey Satellite Technology – dcérska firma spoločnosti Airbus, ktorá sa podieľa na vývoji navigačnej technológie pre Galilea; ako aj britská filiálka kanadskej spoločnosti CGI, ktorá vyvíja šifrovaciu technológiu pre Public Regulated Service (PRS). Okrem toho, pozemná infraštruktúra systému je lokalizovaná aj na britských územiach (na Falklandoch a ostrove Ascension v južnej časti Atlantiku). Zatiaľ čo voľne dostupná lokalizačná a navigačná služba Galilea (OS – Open Service) by mala byť globálne prístupná širokému spektru európskych aj mimoeurópskych užívateľov, k zašifrovanej a precíznejšej službe PRS by mali mať prístup len vybrané vládne zložky a armády členských štátov EÚ. Pre Spojené kráľovstvo je jednou z priorít zachovanie prístupu k PRS aj po vystúpení z EÚ, čo je však v protiklade k základnému zámeru budovania systému – vytvoreniu exkluzívneho klubu bez prístupu tretích krajín.

Perspektívy spolupráce

Viacerí analytici prichádzajú s tvrdením, že euroatlantický aspekt, ktorým je spoločné členstvo Spojeného kráľovstva a väčšiny (22) štátov Európskej únie v NATO, by mohol premostiť potenciálne negatívne dopady brexitu na budúcu spoluprácu Únie a Spojeného kráľovstva v oblasti bezpečnosti. Pre štát so spôsobilosťami, prestížou a postavením Veľkej Británie však zrejme nebude akceptovateľné spolupracovať s EÚ len na základe štandardných mechanizmov využívaných tretími krajinami (FPA – rámcové dohody o účasti, ktoré regulujú účasť tretích krajín na operáciách SBOP; alebo administratívne dohody regulujúce kooperáciu Európskej obrannej agentúry EDA s tretími krajinami). Podobne ako v iných oblastiach, aj v oblasti bezpečnosti sa Spojené kráľovstvo usiluje o privilegované postavenie a vzťahy s EÚ. Predstava o vytvorení platformy spolupráce na princípe akejsi SBOP Plus je však málo pravdepodobná. Vzhľadom na rozsiahly charakter aktivít v oblasti bezpečnosti je v súčasnej situácii reálnejšia možnosť, že ak k uvedenej spolupráci dôjde, bude založená skôr na ad-hoc dohodách, než na jednej univerzálnej medzinárodnej zmluve. Spojené kráľovstvo sa bude zároveň s najväčšou pravdepodobnosťou angažovať na európskej bezpečnosti aj mimo existujúcich bezpečnostných a obranných štruktúr NATO a EÚ. Príkladom je European Intervention Initiative (EI2), spustená v júni 2018 z iniciatívy Francúzska.

Záverom je potrebné dodať, že hoci brexit vyvoláva obavy z ďalšieho vývoja vo všetkých vyššie uvedených oblastiach na strane EÚ aj Spojeného kráľovstva, v konečnom dôsledku môže mať paradoxne pozitívny vplyv na budúcnosť európskej bezpečnosti. Zatiaľ čo v minulosti bolo Spojené kráľovstvo skôr štátom brzdiacim posun bezpečnostnej agendy EÚ v kontexte uplatňovania práva veta v rámci SBOP, po brexite by túto možnosť stratilo. To by mohlo eventuálne vyústiť do konštruktívnejšieho dialógu medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom v oblasti bezpečnosti, než kedykoľvek predtým.

Článok vyšiel v rezortnom časopise Obrana 03/2019.

Materiál prezentuje názory autora a Analytického útvaru MO SR, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory a politiky Ministerstva obrany SR. Cieľom výstupov AÚ je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy v oblasti obrannej a bezpečnostnej politiky štátu. Práca neprešla jazykovou úpravou.